

IAR - OPERATOR PRAGMATIC

ANDRA VASILESCU

Universitatea din București
Institutul de Lingvistică „I. Iordan – Al. Rosetti”, București

Articolul trece în revist principalele direcții de abordare a conjuncțiilor coordonatoare în literatura de specialitate și, în particular, rezultatele cercetărilor asupra conjuncției *iar* în limba română. Apoi, pe baza analizei unui corpus rezultat din afișările relevante produse de motorul de căutare Google în perioada 1–30 martie 2010, aprofundează analiza enunțurilor coordonate prin *iar*, corelând proprietățile sintactico-semantice ale acestora cu valoarea funcțională a conjuncției.

Se avansează ipoteza că *iar* este un operator cu rol în organizarea tematică a discursului, funcționând ca strategie pragmatică de ultim recurs în ierarhizarea relațiilor semantice proiectate sintactic într-un raport de coordonare.

1. Abordări ale conjuncțiilor

În literatura de specialitate, conjuncțiile au fost abordate în diverse cadre teoretice, unde s-au căutat explicații pentru aspectele complexe ale sintaxei, semanticii și pragmaticii enunțurilor coordonate. O perspectivă de ansamblu asupra cercetărilor în Mey (1998: 150–157), Haspelmath (2004: 3–39).

Abordarea semantică (Strawson 1952: 78–92) a pus în evidență diferența dintre conjuncția logică (presupunând o relație simetrică de forma $X \vee Y \iff Y \vee X$) și comportamentul complex al conjuncțiilor în limbile naturale, unde s-au constatat asimetrii de relație, provenite pe de o parte, din sensul fiecărei conjuncții și sinonimiile din sistem, iar pe de altă parte, din relația dintre propoziții cu sensuri și nuanțe particulare infinite. Acelea au fost explicate, de pildă, diverse valori ale conjuncției *and* în engleză: adiționare (*Ion m nânc mere și pere*), asociere (*Maria și Ion au plecat*), ordonare temporală (*A venit și s-a apucat de lecții*), cauzalitate (*M-am supărat și am plecat*), consecință (*A greșit și va suporta consecințele*) etc. În același timp, abordările translingvistice au evidențiat diferențe de la o limbă la altă în inventarul și semantica unităților conjuncționale.

Într-o abordare pragmatică, bazată pe teoria implicaturilor conversaționale și a inferențelor (Grice 1975), interpretarea sensurilor contextuale ale conjuncțiilor rezultă la intersecția cunoștințelor generale ale interacțanților cu principiul gricean al cooperării. Conform acestei teorii semnificația temporală a conjuncției *și* (*A venit și s-a apucat de lecții*), de exemplu, derivă conversațional din maxima manierei (Fii ordonat!, deci prezintă evenimentele în ordinea producerii lor), care îi permite interlocutorului, prin raportare la cunoștințele sale despre lume, să deducă o relație cronologică între evenimente.

Într-o abordare hibrid , semantico-pragmatic , Levinson (1983: 146) avansează ideea sensului procedural al conjuncțiilor¹, sensul contextual fiind decodat în baza unui principiu general al îmbogățirii semantice.

Teoria cognitivă a relevanței ca parte a unei teorii generale asupra cunoașterii umane² (Sperber, Wilson 1986), subsumând cele patru maxime griceene unui principiu unic – principiul relevanței optime și al efectelor discursive – a sugerat noi interpretări (Carston 1993, Blakemore 1997, Wilson, Sperber 1997). Potrivit acestora, prezența în enunț a unei conjuncții coordonatoare semnificative reflectă echivoc egalitatea sintactică a termenilor coordonați, și permite accesul interlocutorilor la asumările contextuale relevante orientând interpretările posibile. Blakemore, Carston (2005) consideră că prezumția de relevanță optimă poartă enunțul rezultat din coordonarea celor două propoziții, considerat în ansamblul lui, ca unitate pragmatică, iar conectorul adversativ semnifică procedura inferențială de legare a părților, producând un efect cognitiv diferit de al fiecăreia dintre propozițiile legate prin conjuncție. Discutând exemple de forma S_i and S_{ii} autorii disting între valori argumentative și valori atitudinale / mirative ale lui *and* în engleză, ca în *She did her BA in London and her A-levels at home, in Leeds*, respectiv *Her husband is in hospital and she is seeing another man*³.

Pe linia lui Halliday, Hassan (1976), abordările discursive (Thompson, Longacre 1985, Knott, Dale 1994) au evidențiat rolul conjuncțiilor dincolo de nivelul interpropozițional, la nivel discursiv, ca marci ale coerenței și coeziunii discursive. Într-o teorie discursiv plurinivelară, Sweetser (1990) și apoi Lang (2000) integrează diversele direcții de abordare, considerând conjuncțiile mai mult decât operatori logici, elemente care oferă instrucțiuni de procesare a enunțurilor sub aspectul progresiei textuale, al poziționării enunțurilor în ansamblul actului de enunțare. Investigarea relației dintre principiile cognitive și principiile relaționale discursive a devenit productivă în studiile din ultima vreme. Astfel, Asher, Vieu (2005) disting între narare (engl. *narration*), ca juxtapunere de evenimente prezentate obiectiv, și elaborare (engl. *elaboration*), ca structurare de evenimente în diverse forme, cum ar fi explicații, corecții, consecințe, continuări, comentarii, punere în paralel, contrast etc. Ramm, Fabricius-Hansen (2005) interpretează coordonarea ca o modalitate particulară de prezentare a informației (engl. *information packing*), în care conjuncția licențiază inferențele privind relațiile discursive dintre elementele coordonate.

În ciuda diferențelor de perspectivă teoretică, care provin din focalizarea unor aspecte diverse ale funcționării contextuale a conjuncțiilor, observațiile făcute converg spre un numitor comun. Semnificația contextuală a unei unități rezultate prin coordonare se plasează la intersecția mai multor variabile: semnificația generică intrinsecă a conjuncției, semantica fiecăreia dintre elementele coordonate, semnificația globală a enunțului rezultat din

---

¹ În calitate de unități cu sens procedural, conjuncțiile dau indicații pentru interpretarea relațiilor semantice dintre elementele conectate.

² Conform acestei teorii, atenția cognitivă a indivizilor se orientează spre acele informații care se dovedesc fructuoase contextual și care îngălesc suportul în starea mentală interactivă. Cu cât informația procesată este mai relevantă cognitiv, cu atât efortul de procesare este mai mic, și reciproc. Interacțiunile sunt în funcție de relevanța optime, având în vedere că un efort mic de procesare asigură în alegerea corectă a enunțului, în timp ce un efort mare de procesare respinge interlocutorul cu semnificații contextuale suplimentare.

³ În traducere: *i-a făcut masteratul în Anglia, iar licența acasă, în Leeds; So ul ei e bolnav în spital, iar ea se întâlnește cu alt bărbat*. Am ales aceste exemple având în vedere corespondența conjuncțională *iar*, interpretarea autorilor dovedindu-se utilă pentru analiza pe care o propun în continuare.

coordonarea celor două pri, scopul curent al interacțiunii, poziția secvenței bazate pe coordonare în ansamblul discursiv. Studiile comparative, urmărind variația translingvistică a conjuncțiilor, au relevat diferențe de inventar, de partii semantice și de funcționare discursivă a unităților conjuncționale în limbi diferite.

2. Iar în sistemul conjuncțiilor românești

Lucrările românești de gramatică generală disting patru tipuri de coordonare: copulativ, disjunctiv, adversativ și conclusiv (vezi, de pildă, GALR 1966: 383 .u.; Avram 1997: 278¹; GLR 2008: 631 .u.). Autorii au sesizat probleme de încadrare a diverselor unități în aceste clase, diferențe de semnificație între elementele aparținând aceleiași clase, precum și variații contextuale de sens. Pentru un istoric al problemei, vezi Zafiu 2005.

Conjuncțiile adversative, precum și relațiile dintre conjuncțiile adversative și cele copulative ori disjunctive s-au bucurat de analize speciale (Dragomirescu 1941; Niculescu 1958; Irimia 1987; Bîtea 1988; Stan 1988; Costăchescu 1995; Spiș 2003; Zafiu 2005; Bîlbîie, Winterstein 2009).

O poziție interesantă în sistemul conjuncțiilor coordonatoare românești o ocupă *iar*. Majoritatea autorilor au încadrat-o în clasa adversativelor, Bîtea (1988) o consideră conjuncție copulativă, iar studiile recente au observat poziția sa intermediară între conjuncțiile copulative și cele adversative (Zafiu 2005; Bîlbîie și Winterstein 2009). Această ultimă încadrare concordă cu rezultatele analizelor comparative: Costăchescu (1995), pentru domeniul român-italian; Spiș (2003), pentru domeniul român-francez; Bîlbîie și Winterstein (2009), pentru o comparație cu echivalentele din limbi slave ca rusă, bulgară, slovacă; traducerea în română a exemplelor discutate de Blakemore, Carston (2005) relevă corespondența, în anumite contexte, dintre engl. *and* și rom. *iar*. În ceea ce privește semantica lui *iar*, Dragomirescu (1941) distinge între contrast și opoziție, observând că *iar* exprimă contrastul (de aceea îl consideră pe *iar* un adversativ absolut), spre deosebire de *nu... ci*, care exprimă opoziția (fiind deci un fals adversativ). Niculescu (1958) asociază clasa adversativelor cu semnificația generică de „opoziție” și stabilește o gradare pe acest continuum, unde *iar* este termenul cel mai slab, *dar*, *însă* ocupă o poziție intermediară, iar *ci* este termenul cel mai puternic. Zafiu (2005) distinge trei tipuri de raporturi adversative, în funcție de semantica lor particulară: contrazicerea a teptărilor create de primul membru al opoziției (*Plouă, dar e destul de cald*); corectarea unei ipoteze prin negarea ei explicită în primul membru și substituirea cu o altă în membrul al doilea (*Nu plouă, ci e soare*); contrastul tematic (*Afară plouă, iar în casă e bine*). Analizând funcționarea lui *iar* în diverse contexte, autoarea conchide: „Regulile de uz ale conjuncției *iar* sunt foarte clare și coerente: conjuncția leagă exclusiv propoziții (pentru că doar acestea au componentă tematică) și nu poate fi urmată imediat de predicat în poziția de contrast (pentru că predicatul este tipic tematic). Contrastul tematic este un caz special al contrastului semantic neorientat (reversibil)” (Zafiu 2005: 252). De asemenea, „*iar* subliniază un contrast, dar nu produce inferențe” (Zafiu 2005: 246). Bîlbîie, Winterstein (2009) disting două tipuri de uzuri ale lui *iar*: un uz aditiv, cu subtipurile narativ (*Ion scrie, iar Maria citește*) și epistemic (*E opt, iar asta mă neliniștește*) și un uz adversativ (*Sunt 40 de grade, iar el are trei pulovere!*). Autorii conchid că specificul lui *iar* în raport cu alte conjuncții constă în faptul că nu este nici pur aditiv (neputând fi însoțit de locuțiunea adverbială *de asemenea*), nici pur adversativ (neputând fi substituit prin *dar*).

---

¹ Avram 1997 vorbește și despre coordonarea alternativă, la care nu ne vom referi în acest articol.

3. Particularitățile coordonării prin iar

În cele ce urmează, pe un corpus de atestări rezultate din afișările oferite de motorul de căutare Google și câteva exemple construite, voi aprofunda analiza comportamentului discursiv al conjuncției *iar* pentru a releva poziția sa în sistemul conjuncțiilor coordonatoare românești.

Spre deosebire de celelalte conjuncții coordonatoare – copulative, disjunctive și adversative –, care sunt operatori sintactici între două propoziții adiacente în cadrul unei fraze, *iar* are rol și la nivel discursiv, ca organizator tematic. În această calitate indexează relația semantică dintre propozițiile din cadrul frazei pentru a focaliza progresia tematică a discursului prin intermediul unei serii de contrast formate din termeni aduși în primplan. *Iar* este un operator pragmatic, care funcționează ca strategie de ultim recurs pentru ierarhizarea sintactico-semantică a propozițiilor coordonate.

3.1 Adiționarea evenimentelor

Conjuncția *iar* se folosește pentru adiționarea a două sau mai multe evenimente / procese / stări¹, ca în exemplele (1) și (2) de mai jos:

- (1) *Eu scriu, iar Maria cite te.*
- (2) *Eu scriu, Maria cite te, iar Ion doarme.*

Evenimentele adiționate sunt proiectate în sintaxă ca propoziții distincte conectate în cadrul unei fraze. Predicațiile propozițiilor coordonate sunt reprezentate fie de predicate distincte, însoțite de cel puțin un argument / adjunct distinct, ca în (3), (4) și (5), ori prin același predicat însoțit de argumente și / sau adjuncti diferiți, ca în (6), (7), (8), (9). În ambele situații, argumentul extern al propozițiilor coordonate (subiectul) poate fi același sau diferit.

- (3) *Eu scriu, iar Maria cite te.*
- (4) *Eu scriu la matematică, iar Maria cite te o noaptea.*
- (5) *Eu scriu în birou, iar Maria cite te în bucătărie.*
- (6) *La București citesc frații Karmazov, iar pe autocar citesc Ghidul leneșului.*
- (7) *Controlorii vorbeau în rusă, iar piloții în poloneză.*
- (8) *Unii ghicesc în cafea, alții în astre, iar savanții, în pictură.*
- (9) *Grecia se vinde la bucatărie, iar România pe judee?*

Când predicatul sintactic este același în ambele propoziții, este favorizată elipsa, ca în (7), (8), (9) de mai sus, sau ca în (10), unde este elidat auxiliarul pasiv.

- (10) *Un militar român a fost ucis, iar un altul [a fost] rănit în această dimineață.*

În mod excepțional, verbul poate fi elidat în toate propozițiile coordonate, ca în (11) și (12), două structuri cu grade de transparență diferite:

- (11) *Marți, 16 martie, testul psihologic, iar marți 22 martie, examenul oral și scris.*
- (12) *Cu marfa luată, iar banii la Sfântu Așteptat.*

---

¹ În continuare, voi folosi termenul generic „evenimente”, fără a face distincția între evenimente, stări, procese, nerelevant pentru studiul de față.

Pentru accentuare propoziția care urmează lui *iar* poate fi izolat :

- (13) *Dacă nu mai bea alcool, într-o săptămână ficatul îi va reduce depozitele de grăsime periculoase. Iar după ce înceta să consume cafea în exces, flora stomacului revine la normal.*
- (14) *Voicu pierde. Iar Ponta și PSD câștigă.*

3.2. Contrastul evenimential

Conjuncția *iar* se folosește când între argumentele / adjuncții predicatelor coordonate se instituie un contrast¹ discursiv. Contrastul dintre argumente / adjuncții se extinde asupra întregului enunț, având ca efect contrastarea evenimentelor codificate în propozițiile din seria de contrast.

Pot fi contrastate argumente externe (subiecte) sau argumente interne ori adjuncții ocupând diverse poziții sintactice, ca în exemplele de mai jos:

- (15) *Steaua va reuși scorul etapei, iar Dinamo va bate Craiova.*
- (16) *Pe Ion îl invit luni, iar pe Maria o chem marți.*
- (17) *Mamei i-a spus că merge la coală, iar profesorilor că este acasă, bolnav.*
- (18) *La volei nu mă pricep, iar la fotbal sunt o catastrofă.*
- (19) *Sâmbătă mai plouă doar în est, iar duminică vremea se îndreaptă.*
- (20) *Pe masă am pus cărțile, iar pe scaun caietele.*

Rar, contrastul se realizează între predicate², ca în exemplul următor:

- (21) *De scris, scrie seara, iar de învățat, învață dimineața.*

Cel mai frecvent, sunt contrastate evenimente codificate în propoziții enunțative, ca în exemplele anterioare, deși pot fi conectate prin *iar* și alte tipuri, de pildă interogative ca în (22). Vezi și (46) mai jos pentru imperative și exclamative.

- (22) *De ce bărbății sunt neglijenți, iar femeile prevăzătoare?*

Contrastul poate fi explicit când termenii seriei de contrast sunt exprimați, ca în exemplele de mai sus, implicit, când cel puțin un termen al seriei este neexprimat ca în (23) sau difuz, când termenii contrastați într-o relație de anafora asociat, ca în (24).

- (23) *[întâi] i-a ucis soția, iar apoi s-a sinucis.*
- (24) *[noi] Ne-am înstrăinat, iar comunicarea [dintre noi] este deficitară.*

De asemenea, contrastul poate fi literal, între entități exprimate, eliptice ori asociate anaforic unui termen din discurs (ca în exemplele discutate mai sus) sau nonliteral, între entități implicate discursiv, ca în exemplul care urmează :

¹ Contrast = compararea sau evaluarea [a două sau mai multe entități] în privința diferențelor [dintre ele] (ap. Merriam Webster Online Dictionary). Opoziție = contrast puternic, complementaritate, contradicție, antiteză, antagonism, ocupând poziții contrare, diametral opuse. Conform acestor definiții cu care voi opera, opoziția este o formă particulară de contrast, cel mai puternic tip de contrast.

² Contrastarea predicatelor presupune focalizarea lor printr-un complement de relație actualizat prin supin coindexat cu predicatul și dizlocat la stânga.

- (25) *A fost cuminte [pe plaj], ocolea cearceafurile, se scutura doar la ie irea din ap , iar de nisip ne „bucura” doar pe noi.¹*

În mod particular, contrastul se poate realiza ca opozi ie discursiv , atunci când enun urile coordonate sunt puse în antitez explicit (prin antonimie lexical) sau implicit (prin antonimie contextual), ca în (26), respectiv (27) i (28):

- (26) *Ion e harnic, iar Maria e lene .*
(27) *Eu merg cu Dacia, iar tu, pe jos.*
(28) *Litera omoar , iar duhul d via .*

De obicei, termenii contrasta i sunt nonpropozi ionali, ca în exemplele anterioare. Mai rar, ultimul termen al seriei de contrast poate fi i o propozi ie, cel mai frecvent condi ional , ca în exemplele (29)-(31) de mai jos, dar i subiectiv , completiv , temporal , local , cauzal , de scop, ca în (32)-(38).

- (29) *DIE e în aceea i barc , iar, dac o sabot m, ne scufund m to i.*
(30) *tiu sigur despre ea c nu te las la greu, iar, dac ai nevoie de ceva, e dispus s te ajute.*
(31) *Poli i tii au deschis o anchet , iar, dac va fi g sit vinovat, b rbatul risc ani grei de închisoare.*
(32) *Nu fug din România, iar cine î i face asemenea gânduri se în eal .*
(33) *Ne-a ajutat mult, iar ce a promis a f cut.*
(34) *Acesta este planul, iar cui îi e fric îi dau posibilitatea s renun e acum.*
(35) *Când a venit era un b ie andru firav, iar când a terminat ucenicia era b rbat în toat puterea cuvântului.*
(36) *Ai încredere în mine, mergi unde te trimit, iar unde vei ajunge î i va fi bine.*
(37) *Ai gre it, iar pentru c nu ai fost atent vei pl ti.*
(38) *Voia s îl ajut, iar ca s m conving a început s plâng .*

i mai pu in frecvente sunt situa iile în care to i termenii contrasta i sunt realiza i propozi ional, ca în exemplele de mai jos.

- (39) *Dac ai timp, vino, iar dac nu- i convine po i pleca!*
(40) *Când sunt vesel petrec cu prietenii, iar când sunt trist m închid în cas .*
(41) *Cine ajunge primul pune masa, iar cine ajunge ultimul spal vasele.*

Deseori, contrastul este supramarcat prin simetria sintactic a propozi iilor coordonate. Simetria nu este îns obligatorie, a a cum se observ în enun urile urm toare, unde iar coordoneaz propozi ii cu structuri lineare diferite în (42), (43), (44), (45) sau apar înând unor tipuri enun iative distincte, ca în (46) i (47).

- (42) *Cel ce s-a robit cu trupul, iar sufletul i l-a p zit nerobit.*
(43) *Apocalipsa vine în 2012, iar pe marele ecran în toamna lui 2009.*

---

¹ În (25) sunt prezentate în crescendo acele elemente de comportament al câinilor pe plaj care ar fi fost de a teptat s apar , dar care, la acest câine, nu se manifestaser . Termenul „de nisip” implic conversa ional „ceea ce e mai r u în seria comportamentelor nedorite”. În baza implicaturilor conversa ionale contrastul se creeaz între poten ialele inconveniente evocate în primele trei propozi ii i ceea ce ar fi putut fi cel mai grav lucru, adic „s se scuture pe plaj umplând lumea de nisip”.

- (44) *CSR e o disciplin de grani , iar în CSR se reg sesc autori care au publicat foarte mult.*
- (45) *Am în eles unele lucruri, iar altele mi-au r mas confuze.*
- (46) *La mul i ani Andrei Volo evici, iar tu, primarule, treci la treab !*
- (47) *E super la Istanbul...mai ales la Palatul Sultanului i la basilica Cisterna... albastr parc ... iar la sfânta Sofia ce s mai zic...*

3.3. Plasarea termenilor contrasta i în primplan

Termenii contrasta i sunt obligatoriu termeni de primplan (engl. *foreground*). Plasarea lor în primplan discursiv se realizeaz prin a ezarea obligatorie a ultimului termen din serie imediat la dreapta conectorului *iar*, în pozi ie tematic focal . Acesta este termenul care îi aduce în primplan discursiv seria de contrast¹.

- (48) *Doi oameni au murit, iar **al i 12** au fost r ni i.*
- (49) *De citit, am citit luni, de scris am scris mar i, iar **de înv at**, am înv at miercuri.*
- (50) *În ceea ce m prive te, scriu, **cât despre Valentin**, doarme.*

3.4. Unitatea tematic a propozi iilor coordonate

Propozi iile coordonate din seria de contrast încheiat prin *iar* reprezint elabor ri ale unei (sub)teme discursive comune supraordonate.

De pild , în fragmentul urm tor tema este „prezentarea machetei poloneze”:

- (51) *Exist o machet foarte frumoas din carton f cut de firma polonez Orlik. Macheta nu e scump . Are cateva erori la culori, cocardele sunt fran uze ti, iar Mickey c lare i-a pierdut calul! Dimensional, este cea mai corect machet .*

Aceast tem (T) este organizat prin adi ionarea mai multor subteme (ST): ST_i – actualizat prin propozi ia 1, care introduce în discurs obiectul descrierii; ST_{ii}, actualizat prin propozi ia 2, care prezint pre ul machetei; ST_{iii}, actualizat ca fraz format din propozi iile 3, 4, 5, care ofer detalii descriptive; ST_{iv}, actualizat prin propozi ia 6, care prezint o evaluare tehnic . Progresia subtemelor i evenimentelor este proiectat în sintax ca al turare de propozi ii independente sau coordonate în cadrul unei fraze. În subtema (iii), rela ionarea prin *iar* induce o lectur global a celor trei propozi ii coordonate, subsumându-le ideii de „defecte ale machetei”. Gra ie acestei lecturi supraordonate a celor trei propozi ii este posibil reconstituirea, la nivelul întregului enun , a unei rela ii concesive între subtemele (i), (ii), (iv), pe de o parte, i subtema (iii), pe de alt parte: calit ile machetei prezentate în propozi iile 1 „frumoas ”, 2 „nu e scump ”, 6 „dimensional [...] corect ” în ciuda unor defecte minore de grafic , prezentate în subtema (iii) prin propozi iile 3 „erori la culori”, 4 „cocarde fran uze ti”, 5 „Mickey i-a pierdut calul”.

(Sub)tema supraordonat propozi iilor conectate prin *iar* este cel mai adesea implicit , ca în (52) i (53) mai jos, sau, mai rar, explicit , ca în (54) – (56).

- (52) **[sistemul de închidere]** *La bust se încheie cu trei capse mo i bab , iar de la talie în jos se încheie cu patru nasturi.*
- (53) **[modalitatea de deplasare]** *Eu merg cu Dacia, iar tu, pe jos.*
- (54) ***Distrug torii*** – *Un sighetean a devastat un hotel, iar un mure ean a distrus un aparat de jocuri electrice.*

¹ Seria de contrast este format din termenii între care se realizeaz compara ia.

- (55) *Sondaj IMAS: comunitățile în uoară „aterizare”, iar AMN nu va trece pragul electoral.*
- (56) *Euforia Eurovision: 80 de piese înscrise, iar cererile vin și vin.*

Uneori tema supraordonată este strict conjuncturală, iar reconstrucția ei presupune cunoștințe extralingvistice. De pildă, enunțul următor

- (57) *Bășescu și Geoană merg în turul doi, iar referendumul a fost validat.*

are ca temă supraordonată „rezultatele votului” de la sfârșitul anului 2009, când la primul tur de scrutin, românii și-au exprimat opțiunea pentru alegerea viitorului președinte al României și, simultan, au participat la referendumul pentru un Parlament unicameral. Reconstruirea acestei teme este posibilă doar în condițiile cunoașterii circumstanțelor extralingvistice.

3.5. Orientarea progresiei tematice

Ca element cu sens procedural, iar după indicații de citire a enunțului: induce o lecțiune regresivă (de la dreapta la stânga) în care alocutorul este dirijat să se întoarcă în enunț pentru reconsiderarea relației dintre propozițiile coordonate. În funcție de conținutul propozițiilor și de sensul relativ al termenilor de primplan, iar focalizează diverse ierarhii sintactico-semantice între evenimentele codificate. În corpul studiat am identificat următoarele tipuri:

(a) paralelismul

- (58) *Iris lucrează la un nou album, iar Cristi vorbește despre manele.*
- (59) *Victor Ponta se crede Fidel Castro, iar Antonescu, Che Guevara.*
- (60) *Kone e un mic celar, iar Halagian ne poartă ghinion.*
- (61) *Klaus Johannis nu este Carol de Hohenzolern, iar Crin Antonescu nu e Brătianu.*
- (62) *Sandra Bullock nu se gândește la divorț, iar Dennis Rodman se gândește la Sandra Bullock.*
- (63) *Românii se îmbracă chinezește, iar europenii românește.*
- (64) *Fotbalul e pentru bărbați, iar fotbalii pentru femeile alese.*
- (65) *Marea e mare, iar nisipul este mult.*
- (66) *Apărențele înșală, iar naivitatea se plimbă.*
- (67) *Lupu îl depășește pe Voronin, iar Filat îi calcă pe urme.*

(b) înlocuirea

- (68) *Binefăcătorul lui Emil Silaghy se numește Emil Sabo, iar binefăcătorul lui Sabo se numește Vasile Blaga.*
- (69) *Fumul e un nor, iar norul e un vis.*
- (70) *Arăntreag e o scenă, iar noi toți niște actori.*
- (71) *Fotbalul e o religie, iar Dumnezeu e fotbalist.*
- (72) *Sala a fost pe jumătate plină, iar atmosfera excelentă.*

(c) relația partitivă (parte – întreg)

- (73) *Zărescu e un zâmbet, iar o voce îmbătrânită îi răspunde.*
- (74) *Își petrece cea mai mare parte a vieții când ce nu trebuie, iar o bună parte a ei, nefăcând nimic.*
- (75) *În totuși, Pământul e în centrul Universului, iar Soarele se învârtă în jurul Terrei.*

(d) relația explicativă

- (76) *Cinci fete dau un test, iar testul constă în a petrece o noapte în sanatoriu.*
- (77) *Leul a oscilat ușor, iar dealerii consideră că BNR a intervenit.*

- (78) *Leul s-a depreciat u or, iar cursul a închis ziua la 4,0730.*
 (79) *Leul a început s gâfâie, iar cursul a urcat peste 4,09 lei/euro.*
 (80) *Leul s-a apreciat, iar cursul a coborât sub 4,09 lei/euro.*

(e) completarea¹

- (81) *Am o groaz de colegi care vorbesc urât în prezen a fetelor, iar ele accept .*
 (82) *Salvarea a întârziat 5 ore, iar asta i-a fost fatal pacientului.*
 (83) *Am tulbur ri de vedere, iar medicii nu tiu care este cauza.*

(f) rela ia spa ial

- (84) *La centru m duva, la mijloc scoar a sau corticula, iar la exterior epidemicula.*

(g) rela ia temporal

- (85) *În 1850, Henry Waterman din New York inventeaz un sistem de scribe i care s ac ioneze lifturile. Iar în 1852, Elisha Otis construie te primul lift modern i sigur.*
 (86) *Pia a imobiliar româneasc e riscant , iar revenirea se va l sa a teptat .*
 (87) *Sâmb t mai plou doar în est, iar duminic vremea se îndreapt .*
 (88) *Parlamentul Republicii Moldova trebuie dizolvat, iar alegerile anticipate trebuie s aib loc.*
 (89) *În intervalul 12-30 aprilie va fi pichetat sediul Guvernului i al Ministerului Educa iei, iar în perioada 1-15 mai va fi organizat un miting de protest la Bucure ti. Ulterior, în intervalul 15-31 mai va fi organizat o grev de avertisment la nivel na ional, iar în prima decad a lunii iunie se va intra în grev general .*
 (90) *Profesorii vor ob ine o diplom de licen , iar ulterior vor trebui s absolve un master didactic.*
 (91) *Am fost juc torul Stelei, iar acum sunt unul din suporterii ei înfoca i.*
 (92) *B rbatul a alunecat, iar (în acel moment) arma s-a desc rcat.*

(h) rela ia cauzal

- (93) *Regulile lui Becali au fost ascultate, iar Steaua a luat 6 puncte în ultimele dou etape.*

(i) rela ia de consecu ie

- (94) *Curtea suprem a decis arestarea, iar senatorul Voicu s-a predat.*
 (95) *Lacrimile mele s-au împu inat, iar orele de somn s-au înmul it.*
 (96) *Dar vine minutul 77, când Culio scap spre poarta lui Bornescu, iar argentinianul e cosit în postur .*
 (97) *i-a cur at gr dina, iar pompierii i-au udat-o.*
 (98) *Voronin a c zut, iar poli ia e în panic .*
 (99) *Vremea se înc lze te în zilele urm toare, iar ploile vor lua locul ninsorilor.*
 (100) *Aprecierea leului ar putea continua, iar BNR ar putea coborî dobânda cheie la 5% în 2010.*

(j) rela ia concesiv

- (101) *ara arde, iar baba se piapt n .*

(k) rela ia de opozi ie

- (102) *Dar publicul se uit nu doar pentru cazuri, ci i pentru spectacol, iar echipa lui Grigore nu mai pare în stare s ofere i acest element.*

---

¹ Corelez completarea semantic cu pozi ia de complement sintactic într-un grup verbal sau nominal: ... *ele accept ca acei colegi s vorbeasc urât în prezen a fetelor; întârzierea 5 ore a Salv rii i-a fost fatal pacientului; medicii nu tiu care este cauza tulbur rilor mele de vedere.*

- (103) *Rusia și Ucraina discut – iar Europa suferă.*
 (104) *Eu îl loveam cu cuțitul, iar el îmi striga „te iubesc!”*
 (105) *Scriem colaborare, iar în gând avem confruntare.*
 (106) *Preurile din piața imobiliară sunt umflate, iar cele declarate la notari subevaluate.*

(l) relația condițională

- (107) *Traficanții împrumutau bani oamenilor sărmani, iar cei ce nu puteau achita datoriile îi cedau copiii pentru a putea fi exploatați de ceretori.*
 (108) *Renunța la vicii, iar starea de sănătate se va îmbunătăți.*

(m) relația cumulativă

- (109) *Normal că vorbim, iar aseară am fost și ne vizităm foștii colegi de la Steaua.*
 (110) *Intenția organizatorilor a fost de a crea un eveniment plin de veselie, iar apariția zpezii era o ocazie în plus pentru joacă.*

Unele dintre tipurile prezentate mai sus se apropie mai mult de coordonare, ca (a), (b), (c), altele mai mult de relația atributivă, apozitivă sau completivă, ca (d), respectiv (e), iar altele de relațiile circumstanțiale – spațială, temporală, comparativă, cauzală, consecutivă, concesivă, condițională etc.

Iar focalizează tipul de relație subiacent. Recursul la coordonarea prin *iar* apare ca o soluție de compromis între coordonare și subordonare, într-un discurs de tip oral, care favorizează coordonarea, în comparație cu discursul scris, elaborat, de preferință, prin subordonare.

4. Relația cu alte conjuncții coordonatoare

Iar partajează zone de semnificație cu conjuncțiile copulative și adversative: cu *și* partajează semnificația aditivă, iar cu *însă* și *dar* semnificația opozitivă, ca expresie a contrastului maxim. Se deosebește însă de acestea prin rolul pragmatic pe care îl are.

4.1. *Iar* vs *și*

Iar și *și* sunt în raport de substituție când acesta din urmă funcționează ca operator interpropozițional și este adiacent unui argument / adjunct în propoziția următoare. Exemplele (111) – (114) de mai jos ilustrează aceste constrângeri asupra echivalenței:

- (111) *Eu scriu și / iar Valentin doarme.*
 (112) *Eu și / *iar Valentin mergem în tabără.*
 (113) *Vin luni, și / iar marți plec din nou.*
 (114) *Vin luni și / *iar plec din nou marți.*

Cu toate că substituția este posibilă, echivalența nu este perfectă, așa cum indică diferența de contur intonațional, reflectată în norma de punctuație. Vezi exemplele de mai jos:

- (115) *Eu scriu și Valentin doarme.*
 (116) *Eu scriu, și / iar Valentin doarme.*

Diferența de contur intonațional semnalizează o diferență de semnificație. Enunțul (115) este o adicie de două evenimente, în timp ce în (116) adiciea este însoțită de contrastul evenimential, care conduce la focalizarea relației semantice dintre propoziții. Astfel enunțul (116) este mai bogat informațional decât (115). Diferența este reprezentată mai jos ca (117), respectiv (118).

- (117) *Eu scriu și Valentin doarme.   Eu scriu ^ Valentin doarme*

- (118) *Eu scriu, iar Valentin doarme.* (Eu scriu ^ Valentin doarme) (Eu vs Valentin)
(focalizarea opoziției)

În concluzie, româna are doi operatori omonimi: i_1 – operator sintactic copulativ; i_2 – extensie discursivă a lui i_1 , devenit operator pragmatic echivalent funcțional cu *iar*. Într-un articol, de pildă, autorul folosește în titlu pe *iar*, în timp ce în text reia ideea folosind conjuncția *i*:

- (119) a. *Cristian Toma a fost numit președinte, iar Radu Mustea vicepreședinte al PAID.*
b. *Consiliul de administrație al Pool-ului de Asigurare Impotriva Dezastrelor (PAID) l-a numit președinte pe Constantin Toma, președinte directorat Omniasig, iar vicepreședinte pe Radu Mustea, președinte directorat Astra Asigurări.*
(<http://www.dailybusiness.ro/stiri-finante-banci>)

În stadiul actual de limbă este greu de precizat dacă cei doi operatori – i_2 , *iar* – sunt în raport de variație liberă sau dacă se corelează cu diferențe semantice; s-ar putea aproxima că i_1 accentuează adăugarea de argumente („au fost numiți președintele și vicepreședintele”), în timp ce *iar* focalizează contrastul între argumente pe fondul unității tematice („a fost numit conducerea, adică X președinte, iar Y vicepreședinte”).

Atât i_1 , cât și *iar* coordonează propoziții între care se stabilesc diverse relații semantice. De exemplu, pentru i_1 , se poate exemplifica cu relația temporală (*A venit și s-a apucat de lecție*), de cauzalitate (*M-am sărat și am plecat*), de consecință (*A greșit și va suporta consecințele*) etc. Pentru *iar* vezi supra 3.5. Se observă însă că substituția lui i_1 cu *iar* nu este posibilă în exemplele anterioare, chiar dacă respectivul tip de relație semantică apare la ambele conjuncții: **A venit, iar s-a apucat de lecție* / **A venit, iar luni s-a apucat de lecție*; **M-am sărat, iar am plecat* / **M-am sărat, iar de aceea am plecat*; **A greșit, iar va suporta consecințele* / *A greșit, iar ca urmare va suporta consecințele*. Substituția este posibilă doar când operatorul leagă evenimente subordonate unei (sub)teme comune, iar termenii focalizați se înscriu într-o serie de contrast: [programul lui]: *A venit [la 7], și/iar acum s-a apucat de lecție*; [relația mea cu el]: *M-am sărat [pe el], iar, ca pedeapsă [pentru el], am plecat*; [situația în care se află]: *A greșit [atunci], iar acum va suporta consecințele*.

În concluzie, *iar* este echivalent cu i_2 numai în condițiile unui contrast evenimential orientat semantic prin termenii unei serii de contrast aduși în primplan discursiv.

4.2. *Iar* vs conjuncțiile adversative

Dintre conjuncțiile încadrate tradițional în clasa adversativelor, *iar* este interschimbabil numai cu *dar* și *însă*, nu și cu *ci*. Vezi exemplele (120)–(122) mai jos. Substituția prin *dar* și *însă*¹ este posibilă cu respectarea condițiilor de ocurență a lui *iar* (adiacența conjuncției cu un termen tematic focalizat aparținând unei serii de contrast aduse în primplan discursiv) și când între termenii coordonați se instituie o opoziție explicită la nivel lexical și sintactic, nu și atunci când *dar* și *însă* marchează doar contrazicerea așteptărilor, ca în (123).

- (120) *Eu vorbesc, dar/însă /iar tu nu ești atent.*
(121) *Ion nu m-a năncă, ci /*iar scrie.*
(122) *Ion nu înnoată, însă /*iar schiază.*
(123) *Plouă, dar/însă /*iar nu e frig.*

¹ Articolul de față nu abordează diferențele de uz între *dar* și *însă*.

Echivalența *dar / îns* – *iar* se produce în acele situații în care operatorii sintactici dar_1 și $îns_1$ cunosc o extensie discursivă, dar_2 și $îns_2$, operatori pragmatici actualizați în condițiile în care axa semantică a opoziției se suprapune cu (sub)tema enunțului. De obicei nu pare evident, se poate aproxima că în enunțurile construite cu *iar* este focalizat progresia tematică în raport cu seria de contrast, pe când în enunțurile cu dar_2 și $îns_2$ este focalizat strict opoziția.

4.3. Operatori sintactici vs operatori pragmatici

În timp ce i_1 , respectiv dar_1 sunt operatori sintactici coordonând unități sintactice între care se stabilesc relații semantice determinate (adiție sau valori contextuale derivate, respectiv opoziție), *iar* este un operator pragmatic, care proiectează adiecția semantică în adiecția (sub)tematică, iar opoziția ca focalizare discursivă a contrastului evenimential. În felul acesta, rolul lui *iar* depinde de nivelul sintactic, plasându-se la nivel discursiv. Operatorii sintactici i_1 și dar_1 i-au creat extensii discursive, i_2 , respectiv dar_2 , echivalente funcțional¹, în anumite condiții, cu *iar*.

(124) *Eu vorbesc, iar / dar / îns / i tu nu mă ascuți.*

Spre deosebire de sinonimele sale, *iar* focalizează progresia tematică prin focalizarea seriei de contrast. Româna i-a creat această conjuncție ca o soluție de compromis între coordonare și subordonare.

Folosirea lui *iar* este o strategie pragmatică de ultim recurs, în care locutorul revine asupra enunțului gândit inițial, semnalizând alocutorului o corectare a coordonării de evenimente printr-o ierarhizare sintactico-semantică a lor.

5. Clișeeizarea structurii

Structura s-a fixat în limbă prin câteva proverbe de largă circulație:

(125) *Bărbatu-i capul, iar nevasta-i gâtul.*

(126) *Ară arde, iar baba se piaptănă.*

Clișeeul structural $P_1 \wedge iar \wedge P_2$ este astăzi fructificat stilistic ca procedeu de emfază a unor semnificații contextuale în două ipostaze:

(i) în structuri tautologice, în care conținutul primei propoziții este reformulat în cea de a doua, ca în

(127) *Invitatul n-a fost convingător, iar publicul n-a fost convins.*

(ii) în structuri bazate pe intertextualitate, în care cea de a doua propoziție o completează pe prima, deviindu-i semnificația:

(128) *Ară arde, iar Windows va avea multi-touch.*

(129) *Cătorului îi cade bine cu drumul, iar voyeur-ului cu internetul.*

(130) *Ve-nicia s-a născut la sat, iar prostia la tabloid.*

6. Concluzii

---

¹ Am notat cu indici diferiți extensiile discursive i_2 , dar_2 , $îns_2$ ale operatorilor sintactici i_1 , dar_1 , respectiv $îns_1$ pentru o evidențiere a funcționării lor distincte, fără a presupune, prin aceasta, înregistrarea lor ca unități de dicționare distincte, având în vedere că vorbim doar de o omonimie contextuală, generată de extensii funcționale ale operatorilor sintactici.

Coordonarea prin *iar* reprezintă o strategie pragmatică de ultim recurs, prin care locutorul îi propune alocutorului o lecție regresivă pentru reinterpretarea propozițiilor coordonate ca propoziții ierarhizate sintactico-semantice. De aceea, *iar* ocupă o poziție intermediară între conjuncțiile coordonatoare și cele subordonatoare, declanșând implicații nonconvenționale, nonconverșionale privind relația dintre propozițiile pe care le conectează. În virtutea acestui mecanism, *iar* funcționează ca organizator discursiv: propozițiile coordonate se subordonează unei (sub)teme comune, progresia tematică fiind orientată prin focalizarea relației semantice dintre evenimente prin intermediul termenilor din seria de contrast, adus în primplan.

Sub aspect sintactic, propozițiile care iau parte la lanțul de coordonare au predicate distincte și, facultativ, argumente și / sau adjuncți diferiți / diferite, ori predicate identice și, obligatoriu, argumente / adjuncți distincte / distincți; cel mai adesea, propozițiile sunt simetrice, deși nu obligatoriu; rareori, enunțurile sunt afectate de elipsă sau de izolare.

Iar este concurat de i_2 , extensie discursivă a operatorului copulativ, și de dar_2 și $îns_2$, extensii discursive ale operatorilor adversativi. Echivalența nu este însă perfectă, substituția evidențiind focalizarea contrastului evenimential pe fundalul unității tematice (*iar*), adică evenimential (i), respectiv opoziția (*dar*, *îns*).

În concluzie, mai mult decât un operator sintactic, *iar* este un operator pragmatic de compromis între operatorii sintactici coordonatori și cei subordonatori. Având în vedere etimologia lui *iar*¹, se poate spune că acesta a suferit un proces de gramaticalizare (în sensul încorporării unor semnificații contextuale într-o unitate lexicală cu statut de conector sintactic), iar apoi de pragmaticalizare (în sensul participării, în calitate de operator, la organizarea discursului).

BIBLIOGRAFIE

- *** 1966, *Gramatica limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Academiei Române.
- *** 2008, *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei Române.
- Asher, Nicholas, Laure, Vieu, 2005, „Subordinating and coordinating discourse relations”, *Lingua* nr. 115, p. 591–610.
- Avram, Mioara, 1997, *Gramatica pentru toți*, ediția a II-a, București, Editura Humanitas.
- Bîlbîie, Gabriela, Grégoire Winterstein, *Expressing contrast in Romanian: the conjunction iar*, versiune electronică : <http://www.linguist.univ-paris-diderot.fr/~gwinterstein/docs/BilbieWinterstein-ContrastRomanian.pdf>
- Bîtea, Ioan, 1988, „Conjuncția *iar* în limba română contemporană”, *Limba română*, XXXVII, 1, p. 21–28.
- Blakemore, Diane, 1997, „Restatement and exemplification”, *Pragmatics and Cognition*, 5, p. 1–19.
- Blakemore, Diane, Robyn Carston, 2005, „The pragmatics of sentential coordination with *and*”, *Lingua*, 115, p. 569–589.
- Carston, Robyn, 1993, „Conjunction, explanation and relevance”, *Lingua*, 90, p. 27–48.
- Carston, Robyn, S. Uchidia, 1998, *Relevance Theory: Applications and Implications*, Amsterdam, John Benjamins.
- Cazacu, Boris et al. (eds.), 1958, *Omăgiu lui Iorgu Iordan cu prilejul împlinirii a 70 de ani*, București, Editura Academiei.
- Cole, Peter, Jerry L. Morgan (ed.), 1975, *Syntax and semantics*, vol. III, *Speech Acts*, Academic Press, New York.
- Costăchescu, Adriana, 1995, „La relation adversative en italien et en roumain”, în Lupu, Renzi (eds.) 1995: 464–490.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth, Kortmann, Bernd (eds.), 2000, *Cause – Condition – Concession – Contrast, Cognitive and Discourse Perspective*, Berlin-New York, Mouton de Gruyter.

¹ *Iar* < lat. **ea hora* > rom. veche *ear* a fost, inițial, folosit ca adverb cu sens temporal, și abia mai târziu cu sens adversativ, sub influența slavonă (apud Bîlbîie, Winterstein 2009).

- Dragomirescu, Gh. N., 1941, „Essai d’une classification stylistique des phrases adversatives roumaines”, *Langue et Littérature*, I, 2, p. 222–259.
- Fabricius-Hansen, Cathrine, Wiebke Ramm (eds.), 2007, ‘Subordination’ versus ‘coordination’ in sentence and text – from a cross-linguistic perspective, Amsterdam, Benjamins.
- Grice, Paul Herbert, 1975, „Logic and Conversation”, în: Cole, Morgan (ed.) 1975: 41–58.
- Halliday, M. A. K., Raquaiya Hasan, 1976, *Cohesion in English*, Longman, London.
- Haspelmath, Martin, 2004, „Coordinating constructions: an overview”, în Haspelmath (ed.) 2004: 3–39.
- Haspelmath, Martin, 2004, *Coordinating constructions*, Amsterdam, JohnBenjamins.
- Irimia, Dumitru, 1987, „Coordonarea opozitiv ”, *Analele Universit ii Ia i*, tomul III, Lingvistic , 33, p. 41–46.
- Knott, Alistair, Robert Dale, 1994, „Using linguistic phenomena to motivate a set of coherence relations”, *Discourse Processes*, 18, p. 35–62.
- Lang, Ewald, 2000, “Adversative Connectors on Distinct Levels of Discourse: A Re-examination of Eve Sweetser’s Three-level Approach”, în Couper-Kuhlen, Bernd (eds.) 2000: 235–256.
- Levinson, Samuel, 1983, *Pragmatics*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Lupu, Coman, Lorenzo Renzi (eds.), 1995, *Studi romeni e romanzi*, Padova, Unipress, p. 464–490.
- Mey, Jacob L., 1998, *Concise Encyclopedia of Pragmatics*, Elsevier.
- Niculescu, Alexandru, 1958, „Observa ii asupra conjunc iilor adversative fundamentale în limbile romanice. Conjunc ia adversativ-copulativ ”, în Cazacu et al. (eds.) 1958: 633–637.
- Pan Dindelegan, Gabriela (ed.), 2005, *Limba român – structur i functionare*, Bucure ti, Editura Universit ii din Bucure ti.
- Ramm, Wiebke, Cathrine Fabricius-Hansen, 2005, „Coordination and discourse-structural salience from a cross-linguistic perspective”, în Stede et al. (eds.) 2005: 119–128.
- Shopen, Timothy (ed.), 1985, *Language typology and syntactic description*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Sperber, Dan, Deirdre Wilson, 1986, *Relevance: Communication and Cognition*, Blackwell, Oxford.
- Spi , Doina Paula, 2003, *Les connecteurs en français et en roumain. Plans d’organisation du discours*, Ia i, Institutul European.
- Stan, Camelia, 1988, „Construc ii adversative cu inversiune sintactic în limba român contemporan ”, *Studii i cercet ri lingvistice*, XXXIX, 2, p. 151–155.
- Stede, Manfred Christian Chiarcos, Michael Grabski, Luuk Lagerwerf (eds.), 2005, *Salience in Discourse: Multidisciplinary Approaches to Discourse*, Münster: Stichting/Nodus Publ.
- Strawson, Paul, 1952, *Introduction to Logical Theory*, Methuen, London.
- Sweetser, Eve, 1990, *From etymology to pragmatics*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Thompson, Sandra A., Robert E. Longacre, 1985, „Adverbial clauses”, în Shopen (ed.) 1985: 171–234.
- Wilson, Deirdre, Dan Sperber, 1998, „Pragmatics and time”, în Carston, Uchida (eds.) 1998: 1–22.
- Zafiu, Rodica, 2005, „Conjunctiile adversative din limba româna: tipologie i niveluri de inciden ”, în Pan Dindelegan (ed.) 2005: 243–258.

A Pragmatic Operator: Romanian iar

The first part of the article presents major interpretations of conjunctions in natural languages, in various theoretical frameworks (1.). The second part of the article deals with the Romanian conjunction *iar*. First, it summarizes the views expressed in Romanian linguistics on adversative conjunctions, and the conjunction *iar* in particular; backed by earlier studies which noticed a gradation along the adversative continuum, latest studies in the field consider *iar* a conjunction with an intermediate meaning between the copulative *i* (Engl. *and*) and the adversative *dar* (Engl. *but*) (2.). Then, based on a corpus generated by a Google search, the article presents the syntactic, semantic and discourse features of *iar* structures (3.). Several features have been detected. *Iar* is used for the addition of two or more events encoded in syntactic clauses, which can have either the same, or distinct predicate(s), and at least one distinct argument or/and adjunct; ellipsis and syntactic isolation can affect compound sentences coordinated by *iar* (3.1.). The distinct arguments/adjuncts enter into contrast, extended over the event encoded by the clause; the arguments/adjuncts that form the contrast series fill various syntactic positions (subject, direct object, indirect object, time/space/cause adverbials, etc.); especially declarative sentences are coordinated by *iar*,

but interrogative, imperative and exclamative structures are not excluded; the contrast between/among the units of the contrast series may be explicit, implicit or diffuse, and also literal or non-literal; a special case of contrast marked by *iar* is opposition, realized either as explicit or implicit antithesis; regularly, the contrasted terms are phrases, rarely clauses; often, the discourse contrast of the terms is over-marked by the symmetry of the clauses (3.2). The contrast series is foregrounded by the last term which is immediately adjacent to the right of the conjunction *iar* (3.3). The clauses that form the coordination string are elaborations of a common discourse (sub)topic, implicit, explicit or highly dependent on extralinguistic situational knowledge (3.4). *Iar* focuses an oriented progression of the topic, and gives instructions for a regressive reading of the syntactic coordination as semantic subordination; it functions as a “last resort strategy” for elaborating discourse as a hierarchy of information items (3.5). In certain contexts, *iar* is functionally equivalent to the copulative conjunction *i* (Engl. *and*), and the adversative conjunctions *dar* and *îns* (Engl. *but*); while *i*, *dar*, *îns* are syntactic operators, *iar* is a pragmatic operator which focuses topic progression by foregrounding the contrast series; the functional equivalence between the conjunctions enumerated above is the effect of the discourse extensions of the syntactic operators *i*, *dar*, *îns* (4). Starting from some proverbs well rooted in language, the *iar* compound sentences template has become a cliché with stylistic import (5).

To conclude, Romanian developed a pragmatic operator of compromise between coordination and subordination, developed from the Latin adverbial *iar* “again” by grammaticalization in Old Romanian into a conjunction and later by grammaticalization into a discourse organizer.